

De 'ratten van de onderwereld' brengen de Mariacultus weer tot leven

Op 26 januari valt er in de Abdijkerk een première te horen van een uniek ensemble, Ratas del viejo Mundo. We praten met oprichter en bezieler Floris De Rycker over zijn passie voor snaarinstrumenten en het grasduinen door partituren op zoek naar vergeten muziek.

Ratas del viejo Mundo
Corps Secret / Demon
do 26.01.23 | 20u30
Abdijkerk Grimbergen

Floris, je bent met Ratas del viejo Mundo niet aan je proefstuk toe. Kan je ons eens vertellen wat er zoal aan voorafging.

Ik ben al van kindsbeen af met tokkelinstrumenten bezig. In mijn tienerjaren speelde ik gitaar, ook elektrische. Toen ik verder ging studeren, kon ik moeilijk kiezen tussen de klassieke wereld en die van de lichte muziek. Maar dan kwam het idee van de luit op de proppen. Met dat instrument ben je meer bezig met oude muziek, maar in plaats van met partituren werk je met een soort van geraamtes van stukken waar je zelf nog veel 'vlees' moet aan kleven. De notatie voor luit is heel summier. Er is veel persoonlijke inbreng mogelijk. Hoewel ik nog nooit een luit had vastgehouden, schreef ik me daarvoor in en werd verliefd op het instrument en op de mogelijkheden die het bood. Pas later ben ik het omvangrijke repertoire beginnen uitkammen. Eeuwenlang was de luit immers het belangrijkste instrument in Europa. In de renaissance was dat vooral vocale muziek, polyfonie. Daarna ben ik de muziek meer abstract gaan bekijken. Ik vind het ook heel fijn om de luit uit de oude muziek te trekken. Het is een instrument waar je volgens mij alles op kan spelen. Zo speelde ik ook met Jef Neve, Miel Cools en Mauro Pawlowski. Ik heb in heel wat ensembles en formaties gespeeld, om uiteindelijk vijf jaar geleden mijn eigen ensemble op te richten, Ratas del viejo Mundo (de ratten van de oude wereld).

“De notatie voor luit is heel summier. Er is veel persoonlijke inbreng mogelijk.”

Maar de luit is niet het enige instrument dat je bespeelt?

Nee, ik speel ook op de voorlopers van de klassieke gitaar, zoals de giterne of middeleeuwse gitaar, en op cisters met metalen snaren. Ik bespeel de hele familie van de luit. Die zijn heel verschillend qua grootte, stemming of speelwijze. Ik ben ook een echte verzamelaar geworden en heb zo'n 20 instrumenten thuis staan. In tegenstelling tot bij viool zijn het meestal geen oude instrumenten. Bij de familie van de luit is lange bewaring moeilijk; het hout begint te leven, te vervormen. Er kunnen wel onderdelen gerecycleerd worden, zoals de schelp of de buik, maar meestal worden ze nagebouwd op basis van stukken instrument die men vindt.

Vanwaar de naam Ratas del viejo Mundo voor je eigen ensemble?

Bij de muziek die wij interpreteren wordt er vaak verwezen naar muzen, engeltjes en de goddelijke inspiratie, terwijl ik die muziek net heel menselijk

vind. De onderwerpen zijn ongeveer dezelfde als waar mensen nu muziek over maken. Dus ik wou weg van dat abstracte goddelijke idee. We gaan ondergronds.

Het refereert ook aan het eindeloze grasduinen en zoeken naar stukken die soms al eeuwenlang niet meer uitgevoerd zijn. Voor mij is het heel opwindend als je zo'n archeologische vondst kan doen. In mijn hoofd hoor ik dan meteen hoe zo'n stuk zal klinken als het uitgevoerd wordt door de Ratas.

Bestaan de Ratas uit een vaste kern?

De zangers zijn vast, de stemmen zijn onvervangbaar, maar voor elk project wordt er wel met andere instrumenten gewerkt. Het is een internationale groep, dus is het vaak wel puzzelen geblazen om te repeteren en opnames te maken of om concerten samen te ballen tot tourneetjes. Maar de klank is uniek. Het zijn mensen met een eigen persoonlijkheid en achtergrond. Voor een bepaald project heb ik met een Oekraïense samengewerkt. Ik had haar gehoord op YouTube en wou haar absoluut vinden, dat heeft me een jaar gekost. Ik werk zowel met heel geschoolde muzikanten als met mensen die geen noten kunnen lezen. Het is echt een mengelmoes.

Het concert in Grimbergen wordt een première van een nieuw programma.

Het nieuwe programma draait rond de Mariacultus. Onze titel wordt *Corps Secret*, het geheime lichaam, maar ook het geheime genootschap. Nu wordt een mis voorgedragen door één priester, maar vroeger werden er verschillende rituelen tegelijk door genootschappen in de nissen van de kerk uitgevoerd. Wij gaan proberen om de muziek van zo'n Mariagenootschap opnieuw uit te voeren.

Hoe ben jij bij dit programma uitgekomen?

Het is begonnen met het schilderij van Hugo Van der Goes, Dood van een Maagd. Ik las zijn biografie en hij blijkt als eerste Europeaan een soort muziktherapie te hebben ondergaan. Hij had waanbeelden, was schizofreen. Hij moest zich soms terugtrekken uit de wereld en zat dan maanden in een klooster. Ik ben beginnen opzoeken welke muziek hij in zijn leven moet gekend hebben, via zijn woonplaatsen, de kerken die hij bezocht, de componisten die daar actief waren of werden uitgevoerd. Vervolgens koos ik de stukken die mij het meest persoonlijk overkomen. Het is een soort pot pourri. De componisten, waaronder priester-componisten, schreven niet enkel verheven muziek maar ook schunnige liedjes. We combineren beide in dit programma. Heel eenvoudige liedjes van twee of drie akkoorden kunnen soms evenveel indruk op mij maken als een polyfoon bouwwerk. Het is

dus geen Mariamis geworden. We laten ook de tegenhangers van die verheven muziek horen.

Vind je het belangrijk om dit soort muziek in de juiste ruimtes te brengen, zoals in de Abdijkerk van Grimbergen?

Absoluut. De sfeer en de klank van een kerk helpen enorm. Wij spelen meestal akoestisch. Als de ruimte het dan overneemt, kan dat het echt nog veel mooier en indrukwekkender maken. Sommigen zeggen dat de akoestiek een extra muzikant is, maar voor mij is het zelfs de hele groep maal twee.

Er zijn natuurlijk ook nadelen aan zulke ruimtes, zoals problemen met kou of vochtigheid, maar het blijft wel overweldigend dat we in zo'n ruimte voor honderden mensen kunnen spelen, onversterkt. Het is uniek in een wereld waar alles luid is, en het geeft een bijzondere wisselwerking tussen het publiek en de muziek.

“De componisten, waaronder priester-componisten, schreven niet enkel verheven muziek maar ook schunnige liedjes.”

Welke muzikanten heb je uitgezocht voor dit programma?

Er zijn twee virtuoze gambisten uit Frankrijk, Garance Brizot en Salomé Gasselin. Zij leerden als kind al spelen op die oude instrumenten. Ik vind het heel mooi om de gamba's als een soort stereo in te zetten, zodat er in de stukken een dialoog ontstaat tussen de twee strijkers.

Zelf speel ik dan verschillende tokkelinstrumenten; ik begeleid met akkoorden of ik speel één stem, zoals de gamba's. Ik kan meer kiezen. Soms spelen we stukken voor tien muzikanten met slechts drie mensen. Dan is het een uitdaging om alle ontbrekende stemmen toch te laten klinken. Op luit kan dat en dat deden ze vroeger ook vaak. Nu bekijken ze eerst wat nodig is en in functie daarvan wordt de groep samengesteld. Vroeger moest er vaker geroeid worden met de riemen die ze hadden.

Tenslotte zijn er drie zangers: Anna Nuytten, Anne Rindahl Karlsen en Tomàs Maxé. Zes ratten dus op het podium!